

A székesfővárosi képtár átrendezése

Befejezéshez közelednek az egykori gróf Károlyi palotának: 1933 óta Budapest Székesfővárosi Képtárának átépítési és ezzel kapcsolatos belső átalakítási munkálatai. Ennek az átépítésnek leglényegesebb és a Képtárat legközelebből érintő része volt a Kaplony-utcai tűzfal eltávolítása és a mögötte lévő épületrész teljes átépítése. Az átépítés nem csupán a városképet emeli, eltüntetve a rendkívül kellemetlenül ható tűzfalat, de egyúttal jó világítású és intim hatású termek sorával teszi lehetővé a képtár továbbfejlesztését.

A Székesfővárosi Képtár terjedelme ezideig 22 terem volt, tehát a most nyert 34 új helyiséggel másfélszeresével emelkedik kiállítóhelyiségeinek száma. És ez a nyereség nem csupán a területi terjeszkedésben mutatkozik.

A régi rész többnyire reprezentációs célokat szolgáló termeinek belső díszai műemléki beccsel bírtak, tehát mintegy előre meghatározták a képek elhelyezését, az egykori gróf Károlyi palota táncterme például, — amely pedig a legnagyobb befogadóképességű lenne — márványburkolata, mennyezetéig érő tükrös kandallói miatt képek elhelyezésére egyáltalában nem volt felhasználható. A Székesfővárosi Képtár már talán luxusnak látszó ritka képfüggesztése a nobilis célkitűzésén kívül ebben a körülményben leli magyarázatát. A Képtár főhomlokzati részében, az új átrendezéskor is kötve leszünk ehhez és csupán a most épült új részben igazodhatunk függetlenül mindentől a kiállításra kerülő anyag követelményeihez. Az átrendezésnek egyik legnehezebb kérdése, az új és régi részek közötti egyensúly megteremtése. A régiben ugyanis nem törhetjük át a műemlékvédelem által megszabott korlátokat s meg kell tartanunk a ritka akasztás elvét, míg a most épült új szárny már teljesen sima falaival korlátlanul áll rendelkezésünkre.

Ezt a kötöttséget, az elrendezésben követendő eljárás különbségét, harmónikusan talán csak úgy oldhatjuk meg, ha az elhelyezés sűrűségét az ábrázolt korszak művészetének mintegy megjelenítőjévé tesszük. Vagyis a régi, a szabad akasztást korlátozó termekben helyezzük el multszázadeleji művészetünk termékeit és a képek ritka, de válogatott kvalitásával ennek a kornak legfőbb tulajdonságát hangsúlyozzuk ki: azt, hogy a mostoha körülmények között elsőrangú művészeink tényleg kevesen voltak és alig egy-kettőnek sikerült felemelkednie a művészet legmagasabb szintjére.

Amennyiben a terv keresztülvihető, úgy ezekbe a termekbe kerülnének Kupeczky, Mányoki, Bogdán a XVIII. századból, valamint a XIX. századból a kiemelkedő legelső mesterek: Markó, Borsos, Barabás, Marastoni, Giergl és a többiek. Így hozzásimulva a korhoz, annak jellegzetességéhez a továbbiakban: a már sűrűbb akasztást is megtűrő termekben helyezhetnők el a hű keresztmetszetet adó egykori kisebb mesterek egyes alkotásait, a legújabb szárnyban pedig már előnthei a falakat mai művészetünk színes, változatos, gazdag termése.

A művészet mai nehéz anyagi helyzete egyre nagyobb és nagyobb feladatokat ró a közületekre és a mai különleges viszonyaink következtében főleg Budapest székesfővárosra. A magyar művészet élete, egy-két művészteleptől eltekintve, szinte kizárólagosan Budapestre centralizálódott. A nagyközönségnek — valószínűleg a nagy anyagi nehézségekből származó közönye következtében — a közgyűjtemények nem szorítkozhatnak csupán a legkiemelkedőbb, a már teljesen kiforrott művészi értékek megvásárlására. Ott, ahol kizárólag ezekre korlátozódik a közületek vásárlása, ott könnyebben körülhatárolható, akár évtizedekre előre is, valamely muzeum vagy képtár kerete. Ott azonban — és ez a mi esetünk —, ahol szociális szempontok is irányadók és ahol fontosabb a segítés és iránymutatás, mint a válogatás elvont kérdése, ott a gyűjtemények kereteit állandóan feszegeti az élet közvetlen hatása.

Nekünk tehát nemcsak az elvont, de a szociális és a különböző érdekeket egyensúlyban tartó szempontokkal is számolva kell törekednünk a legjobb megoldásra. Ez pedig csak úgy képzelhető el, ha teljesen szembefordulva az általánosan követett képtári elvekkel, nem adunk olyan végleges programot, amely ellentétbe kerülhetne a való, egyre változó élet követelményeivel. Vagyis az akasztás sűrűségében is nem az egyik, vagy a másik tudományos állásponthoz igazodunk, de művészi életünk mindenkor követelményeihez.

Ha a szociális szempontoktól diktált vételek értéke úgy kívánja, akár minden évben átrendezzük anyagunkat és így szorítunk helyet a felbukkanó tényleges tehetségeknek és ha az új művészet megismertetése, a közönséggel való megérttetése úgy kívánja, már ismert értékeket is el kell távolítanunk ideiglenesen, hogy helyet nyerhessünk a legújabbak, a leginkább propagálásra szorulóknak számára. Vagyis a Székesfővárosi Képtár berendezésénél a legelső szempont kell hogy legyen, az állandó egyesülés a művészekkel és így egyre feljúlva a nagyközönséggel. A mai viszonyok között nekünk nem is annyira képtárat kell nyújtunk, mint inkább az élő művészet egy olyan állandó kiállítását, mely annak minden irányát, minden színárnyalatát hűen érzékelteti.

A székesfővárosi művészi vásárlásai évenként körülbelül 350—400 darabból állnak. Az 1937. évben 218 festményt, 67 grafikai művet, 35 szobrot és reliefet, 35 plakettet és 2 freskót vásároltunk. Ennek a nagy anyagnak, amely 60 százalékában muzeális értékű, évről-évre való végleges lerögzítése szinte elképzelhetetlen. Tíz, husz esztendő múlva a teljes Károlyi palota háromszorosa sem lenne elegendő ennek befogadására. Viszont éppen az anyag bősége lehetővé teszi számunkra azt, hogy állandóan változó tartalommal mindenkor hű krónikásai lehessünk a magyar művészi életnek. Képtárunknak 1938. májusára történő átrendezésénél, tehát főleg a fent elmondottakat fogjuk

szem előtt tartani és legelső sorban arra törekszünk majd, hogy közönségünknek hasznos utmutatással szolgálhassunk művészetünk sokat vitatott kérdéseit illetően. Eppen azért mutatjuk majd azt be a legkülönbözőbb árnyalatok feltüntetésével minden egyéb szempont figyelmen kívül hagyásával, úgy, hogy új anyagunk tényleg az 1938-ban élő, küzködő, alakuló magyar művészet legyen.

A Zichy Jenő-hagyatékából a Székesfővárosi Képtár tulajdonában levő külföldi anyag teljesen különválasztva kerül bemutatásra az új Kaplony-utcai szárny földszinti helyiségeiben. Ugyancsak itt több helyiséget tartunk fent — kizárólag a székesfőváros által rendezett hivatalos időszak kiállítások céljaira, hogy azok elhelyezése ne zavarja a Képtár többi berendezett termét. Az emeleti rész tehát teljesen a magyar művészet számára marad fenn, természetesen

tulnyomó részben a ma művészete számára. Hely és körülmények okozta nehézségek nem fognak akadályozni, mert nem akadályozhatnak bennünket abban, hogy megszerettessük és megismertessük művészetünket. Annál is inkább szükséges ez, mert a közületek — itt legelső sorban Budapest Székesfővárosra gondolunk — áldozatkészsége, bármennyire szükséges lenne is, a közel jövőben tovább már nem fokozható. A nagyközönséget kell felráznunk, annak anyagi erejét kell a művészetek szolgálatába állítanunk, ha művészetünk további fejlődését szívünkön viseljük. Képtárunkban ezt az összekötő kapcsolatot, ezt a közönyt megszüntető és érdeklődést és az áldozatkészséget felkeltő intézményt szeretnők megteremteni és ez a cél az, amely legelső sorban határozza meg teendőinket.

Némethy Károly
tanácsnok.